

ПОЛОЖЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ЩОДО ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Офіційне відкриття переговорного процесу щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом відбулось 18 лютого 2008 р. у м. Києві під головуванням Президента України та Комісара Європейської Комісії з питань торгівлі. 19 липня 2012 р. у м. Брюсселі відбулось парафування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині положень щодо створення зони вільної торгівлі. Таким чином була підведена риска у переговорному процесі, який тривав більше 4 років.

Положення частини Угоди про асоціацію щодо створення зони вільної торгівлі є інтегрованою базовою частиною майбутньої Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, складає майже 85 % від загального обсягу Угоди та включає такі глави:

1. Торгівля товарами включаючи тарифну лібералізацію;
2. Технічні бар'єри в торгівлі;
3. Інструменти торговельного захисту;
4. Санітарні та фітосанітарні заходи;
5. Сприяння торгівлі та співробітництво в митній сфері включаючи протидію шахрайству та правила походження товарів;
6. Торгівля послугами;
7. Рух капіталу та поточні платежі, заснування компаній, інвестиції;
8. Державні закупівлі;
9. Права інтелектуальної власності;
10. Географічні зазначення;
11. Конкурентна політика: антимонопольні заходи, державна допомога;
12. Торговельні відносини в енергетичній сфері;
13. Транспарентність;
14. Торгівля та сталий розвиток;
15. Спеціальний механізм врегулювання суперечок в рамках ЗВТ.

Наповнення майбутньої ЗВТ спрямоване на досягнення максимально глибокої економічної інтеграції, до якої будуть готові сторони, та не має аналогів з попередньої практики Євросоюзу.

Запровадження режиму вільної торгівлі відбуватиметься в рамках всеохоплюючої та поглибленої зони вільної торгівлі у форматі “ЗВТ+” з акцентом на регуляторному співробітництві.

Формат “ЗВТ+” передбачає, що скорочення та ліквідація торговельних обмежень у рамках режиму вільної торгівлі стосуються не тільки лібералізації виключно двосторонньої торгівлі товарами, а також обумовлені згодою сторін лібералізувати додатково такі сфери як торгівля послугами, режими прямих іноземних інвестицій та державні закупівлі.

Ключовою відмінністю ЗВТ+ з ЄС від класичних зон вільної торгівлі є поширення режиму вільної торгівлі на сектор послуг та (частково) лібералізація руху робочої сили, а також широка програма адаптації економічного та секторального законодавства України до норм та стандартів Європейського Союзу, яка дозволить усунути нетарифні бар'єри для українського експорту до внутрішнього ринку ЄС.

Зважаючи на те, що невід'ємною частиною поглибленої ЗВТ є приведення українського законодавства та практики у відповідність до норм та положень ЄС, особливого значення набуває положення щодо застосування міжнародних та Європейських стандартів та інструментів у відповідних сферах співпраці.

Серед основних здобутків від укладення Угоди загалом можна виділити, перш за все:

- покращення умов експорту до ЄС української продукції в першу чергу за рахунок скасування увізного мита, а також зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарської продукцією.

Довідково: ЄС, що об'єднує 27 країн-членів територією близько 4 млн. кв. км., на якій мешкає понад 503,68 млн. осіб (більше ніж населення США та Росії разом), з рівнем середнього доходу у 39 тис. дол. США на душу населення, є одним з найбільш великих світових ринків, на який прагнуть отримати доступ багато країн світу.

Впродовж останніх років частка ринку ЄС складає в середньому 33% у загальному експорті товарів України. Доля імпорту з країн-членів ЄС в середньому становила 35,6%. При цьому ринок ЄС відрізняється значно вищим тарифним захистом, в першу чергу по агропромислових товарах і продукції (діюча середня арифметична ставка увізного мита в ЄС всього по Митному тарифу становить 7,6%, в Україні – 5,0%; а по товарах груп УКТЗЕД 01-24 (сільське господарство) – 19,8% та 9,2% відповідно. Водночас, ставки увізного мита з боку сторони ЄС по окремих тарифних лініях в 1,5 – 14 разів вищі від ставок увізного мита України.).

Запровадження зони вільної торгівлі надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Згідно досягнутих домовленостей лібералізація охоплює більш ніж 97% тарифних ліній (або більше 95% обсягу двосторонньої торгівлі між Сторонами). При цьому, скасування увізних мит ЄС по більшості товарів відбудеться вже в перший рік дії угоди (по 99% тарифних ліній).

Крім того, українські експортери матимуть додаткову перевагу по товарах по яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема йдеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні. Водночас в результаті переговорів Україна отримала можливість завозити певні обсяги даних товарів без справляння увізних мит. При цьому мова не йде про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг

підпадатиме під загальний режим імпорту, тобто оподатковуватиметься за тими ж умовами які діють для України сьогодні.

Зазначене сприятиме зростанню обсягів експорту товарів та послуг (найбільш помітно може зрости експорт продукції сільського господарства та харчової промисловості, зокрема кондитерської; помітно – експорт продукції текстильної та шкіряної промисловості, металургії та оброблення металу, хімічного виробництва, послуг транспорту і послуг юридичним особам).

Водночас, спостерігатиметься і незначне зростання обсягів імпорту товарів та послуг (очікується найбільше зростання імпорту продукції хімічної промисловості та машинобудування; помітне зростання – продукції харчової промисловості та сільського господарства, виробництва неметалевих мінеральних виробів, текстильної та шкіряної промисловості, інших видів виробництва, послуг транспорту та фінансового посередництва);

Довідково: За попередніми оцінками Світового банку, які базувалися на основі моделей загальної рівноваги, створення зони вільної торгівлі з ЄС, в порівнянні з існуючим на сьогодні високим тарифним захистом ЄС у сільському господарстві, могло б значно розширити виробництво сільськогосподарського сектору в Україні та українського експорту із загальним економічним ефектом у 200 млн. дол. США на рік, або 0,4% ВВП.

- **прискорення темпів економічного зростання.** Додаткове зростання очікується в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, текстильна та шкіряна промисловість, металургія та оброблення металу, транспортні послуги, послуги юридичним особам;
- **збільшення кількості зайнятих економічною діяльністю:** приріст відносно базового рівня очікується в основному, за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство та харчова промисловість, торгівля та ремонт, транспорт. Водночас очікується незначне зменшення кількості зайнятих у хімічній промисловості, виробництві машин та устаткування;
- **розширення доходної частини державного бюджету.** З урахуванням міжнародного досвіду функціонування ЗВТ, короткострокова втрата бюджетних надходжень у зв'язку з лібералізацією митних тарифів буде компенсована за рахунок зростання інших статей бюджетних надходжень за рахунок внутрішніх податків;
- **заохочення прямих іноземних інвестицій в Україну:** створення ЗВТ+ з ЄС стане потужним додатковим аргументом на користь прямих іноземних інвестицій у виробництво товарів чи послуг, орієнтованих на експорт до країн ЄС, використовуючи наявні конкурентні переваги української економіки;
- **покращення ділового та інвестиційного клімату для національних бізнес-операторів:** процес адаптації законодавства в рамках ЗВТ+ та підвищення якості його імплементації матиме результатом покращення умов для ведення бізнесу в Україні в цілому;

- **переваги для українських споживачів:** поступове усунення наявних митних тарифів та нормативно-правових бар'єрів підвищить розмаїття та якість продуктів та послуг, доступних для споживачів. Окрім цього, конкурентний тиск, що його породжуватиме лібералізація доступу до ринків, спонукатиме до спеціалізації, в такий спосіб стимулюючи інновації та знижуючи вартість виробництва;
- **відмова ЄС від застосування експортних субсидій в торгівлі з Україною.**

Крім цього, результатом завершення адміністративних реформ, які мають бути впроваджені для реалізації зобов'язань України за Угодою, буде підвищення ефективності роботи системи державного управління у сфері безпечності харчових продуктів та приведення її у відповідність до вимог ЄС. Реформування сфери технічного регулювання призведе до прийняття та впровадження технічних регламентів на конкретну промислову продукцію, які базуються на основних положеннях актів ЄС; створення відповідної інфраструктури призначених органів з оцінки відповідності та дооснащення випробувальних лабораторій і здійснення їх акредитації, а також до модернізації виробництва для забезпечення випуску продукції згідно з вимогами технічних регламентів. Це, в свою чергу дозволить вітчизняним виробникам на рівні конкурувати з їх європейськими контрагентами.

Разом з цим, розвиток в Україні системи захисту географічних зазначень, передбаченої положеннями Угоди, а також залучення досвіду та ресурсів Євросоюзу призведуть до розбудови системи позначення товарів, що підкреслюватиме національну ідентичність продукції українських виробників на внутрішньому та світовому ринках, поширенню позитивного іміджу держави як виробника особливих за своїми якостями продуктів та, як наслідок, полегшення збуту та експорту завдяки репутації.

Важливе значення для українських експортерів (виробників товарів) до країн ЄС також будуть мати положення щодо застосування правил походження Європейського Союзу, що забезпечить двосторонню кумуляцію походження між Україною і ЄС. Згідно з домовленостями щодо положень Угоди в частині руху капіталу та платежів передбачено гарантування вільного руху капіталу, пов'язаного з прямими інвестиціями, здійсненими відповідно до законодавства країни, а також пов'язаного з торговельними кредитами.

Імплементация положень Угоди також сприятиме зміцненню зв'язків у сфері торгівлі, навколишнього природного середовища і соціальної політики та практики для подальшого сприяння цілям розширення торгівлі між Україною та ЄС, врахуванню та взаємоузгодженню економічних, соціальних та екологічних інтересів у розвитку держави та суспільства.

При цьому, враховуючи закінчення переговорного процесу та підготовку проекту Угоди про асоціацію до підписання, Урядом України здійснюються масштабні заходи, пов'язані із підготовкою внутрішнього ринку до умов роботи в рамках зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. **Зокрема,**

здійснюються реформи у таких сферах як санітарні та фітосанітарні заходи, технічне регулювання та стандартизація, державні закупівлі, державна допомога тощо. На постійній основі проводиться робота з гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу, в тому числі в рамках Порядку денного асоціації Україна – ЄС та Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV із змінами і доповненнями).

Так, наприклад, на сьогодні прийнято 7064 національний стандарт, гармонізований з міжнародними та європейськими та 41 технічних регламентів, розроблених на основі актів законодавства ЄС, 29 з яких вже впроваджено. Крім того, Здійснюються масштабні заходи, пов'язані із підготовкою внутрішнього ринку до умов роботи в рамках зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. З цією метою 15.06.2011 прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 548-р "Про затвердження плану заходів щодо збільшення переваг та мінімізації негативних наслідків створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом для економіки України".

Зазначене вже сьогодні забезпечило вітчизняним експортерам доступ на європейський ринок по окремих товарах, зокрема по продуктах тваринного походження.

Так, станом на січень 2013 року Європейський Союз включив Україну до переліку країн, які мають схвалені плани державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів по таких продуктах тваринного походження як **молоко, яйця, мед, свійська птиця та аквакультура** (Рішенням Комісії № 2011/163/ЄС).

Таким чином на сьогодні Україна має можливість здійснювати експорт до країн-членів ЄС:

- **риби морської** (для людського споживання),
- **меду бджолиного,**
- **продуктів тваринного походження не для людського споживання (побічних продуктів),**
- **яєць та яєчних продуктів.**

На завершальному етапі знаходиться робота щодо отримання дозволу на експорт **свійської птиці**, в той час як робота стосовно виконання вимог та отримання дозволу на експорт **молока** ще триває. Для прискорення отримання остаточного дозволу на експорт зазначених продуктів на ринок держав-членів ЄС Україна має виконати низку вимог, що потребує значних коштів.

Крім того, останніми роками спостерігається тенденція щодо зростання обсягів експорту до ЄС сільськогосподарських товарів та продукції (зернових культур та насіння, а також плодів олійних рослин). Зокрема, експорт зернових культур зріс на 92% або 949,9 млн.дол.США, а експорт насіння на 33,5 % або на 308,0 млн.дол.США.